

СТАНОВИЩЕ

от д-р СЛАВИЯ ГЕОРГИЕВА БЪРЛИЕВА-БЕКИРОВА,

проф. в Кирило-Методиевския научен център на Българската академия на науките относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в научна област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1 Филология.

Автор: ТЕОДОРА КРАСИМИРОВА ГЕОРГИЕВА

Тема: ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ СПОРЕД КИРИЛСКИТЕ ПАМЕТНИЦИ ПРЕЗ XIII – XIV ВЕК

Научен ръководител: проф. дн ДИМО ДОНЧЕВ ЧЕШМЕДЖИЕВ

Участвам в процедурата по защита на дисертационния труд като член на научното жури на основание Заповед № 26 РД-10 / 14.07. 2023 г. на директора на КМНЦ, на основание чл. 9, ал.1 от ЗРАСБ, на чл. 11, ал. 2 и 3 от Правилника на КМНЦ за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности и решение на НС на Института за исторически изследвания-БАН, протокол № 9, т. 1/ 11.07. 2023 г.

Темата на дисертацията на Теодора Георгиева беше внимателно обсъдена и определена както с оглед на изследователската парадигма на КМНЦ, така и в съответствие с интересите на докторантката и с перспективите за нейната бъдеща професионална реализация. Самата тя показва добра предварителна подготовка, а възможността да работи под компетентно научно ръководство и да има на разположение ресурсите на КМНЦ и неговите партньорски институции в страната и чужбина ѝ създадоха благоприятна среда за научна работа.

Представеният за защита дисертационен труд е част от богатата изследователска традиция, чиито фокус са кирилските паметници на българското Късно средновековие, които обаче не са били разглеждани досега в перспективата на стопанската история. В този смисъл темата на дисертацията е иновативна и актуална. В същото време тя има обозрим **обект на изследване** – съсредоточена е върху кирилски текстове – царски грамоти, жития, похвални слова, гадателни книги, надписи и др. **Целта** на проучването е ясно дефинирана – да бъдат извлечени от тези паметници всички данни за стопанското развитие на българските земи през XIII – XIV в се подложат на един интердисциплинарен сравнителен анализ, в който да се привлекат *„сръбските и влашките грамоти, ромейските хроники и търговските наръчници, както и синтезиран преглед върху археологическите открития и нумизматичните находки”*.

Дисертационният труд на Теодора Георгиева има обем от 334 стр. и се състои от увод, четири глави, заключение, библиография и приложения (речник на стопански термини в кирилски паметници, средновековни изображения на стопански дейности и 2 статистически графики). Той е развит с идеята да се впише в добрите традиции на историко-филологическите проучвания и представя един адекватен подход към изследването на литературни текстове във функция на исторически извори. Темата е разработена въз основата на богат материал:

- юридически паметници (българските владетелските грамоти в сравнение със сръбски и влашки грамоти, международни договори и правни сборници), от които са извлечени сведения за официалната юридическа терминология и за административното и финансовото устройство на държавата, за поземления режим и категориите население, регулирането на търговската дейност и др.;
- наративни текстове (жития на български светци, ораторска проза, летописни бележки и приписки, гадателски книги и надписи), в които авторката намира сведения за природни условия и за отделни стопански отрасли – риболов, добив на сол, пчеларство, развитието на занаятчийството и на търговията по черноморските градове;
- археологически и нумизматични находки, които служат като допълнителна база за сравнение спрямо сведенията на кирилските паметници, както и на византийски и латински съчинения.

Този избор на материали позволява темата на дисертацията да се приеме като дисертабилна по отношение на професионално направление 2.1. Филология. За това допринася и приложението (то би трябвало да се нарече не „*Приложение речник*“ (с.299), а по-скоро „*Речник на стопански термини в кирилски паметници*“).

Естествено, в унисон с поставената цел на изследването, работата е фокусирана предимно върху извлечените от изворите сведения, но все пак би било добре разглежданите кирилски паметници да бъдат представени накратко в опис, съдържащ основните данни за идентифициране на един исторически извор: наименование, време на възникване, съвременно местонахождение и сигнатура, издание на паметника.

Това е неголям недостатък в едно иначе много грижливо и задълбочено разработено изследване, което създава богата панорама на стопанския живот в България през XIII –

XIV в. въз основа на недостатъчно проучените като изворова база в тази перспектива домашни кирилски паметници. Приложеният интердисциплинарен подход и сравнителният анализ е направил възможно достигането на достоверни резултати за структурата, географското райониране и човешкият ресурс в българското стопанско развитие през изследвания период, както и за търговската дейност по българските земи и нейната организация. Трудът покрива напълно поставените пред изследването задачи и може да се определи като приносен според изискванията на процедурата за присъждането на авторката му на образователната и научна степен „доктор“.

Теодора Георгиева е изпълнила и, мога да кажа, преизпълнила всички допълнителни изисквания на ЗРАСБ. Тя е положила успешно изпити по специализирани курсове и докторантския минимум; за времето на своята докторантура е участвала в 7 международни и 2 национални научни форума, един от които в чужбина; публикувала е 4 статии по темата на своята дисертация в авторитетни научни издания, а още две са приети за печат. Трябва непременно да бъде отбелязано и участието на Т. Георгиева в 3 изследователски проекта – един от тях финансиран от ФНИ, един разработван в рамките на двустранното споразумение на БАН със Словашката академия на науките и един инфраструктурен – Национална интердисциплинарна изследователска Е-инфраструктура за ресурси и технологии за българското езиково и културно наследство ClaDA.BG.

Не е без значение и фактът, че нейните качества като млад учен са високо оценени от НАОА и докторант Георгиева е включена в състава на експертни групи по процедура за програмна акредитация на докторантски програми в 4 български университета.

Всичко това, но преди всичко качествата на дисертационния труд „Икономическото развитие на българските земи според кирилските паметници през XIII – XIV век“, представя Теодора Красимилова Георгиева като вече изграден млад изследовател с оригинален подход към медиевистичната проблематика, с аналитични умения и доказана способност за самостоятелни проучвания. Дисертацията отговаря на изискванията на чл. 6, ал 3, от ЗРАСБ.

Гореизложеното ми дава основание да гласувам на Теодора Красимилова Георгиева да бъде присъдена научната и образователна степен „доктор“.

София, 7 септември 2023 г.

Славия Бърлиева